

Shrnutí diskuse v sekci „Výzkum vývoje krajiny“ na konferenci „Metody geografického výzkumu“ v Plzni 7. - 8. listopadu 2007

V sekci „Výzkum vývoje krajiny“ proběhla podrobnější diskuse některých otázek. V následujícím textu uvádíme shrnutí této diskuse. K tomu je třeba dodat, že na některé odpovědi nebyl mezi všemi zúčastněnými shodný názor.

1 Na jaké úrovni je interdisciplinární spolupráce při výzkumu vývoje krajiny?

V prezentacích sekce byly uplatněny poznatky z mnoha oborů: např. archeologie, stibologie, klimatologie, hydrologie, fluviální geomorfologie, ekologie, sociologie, geoinformatiky, historické kartografie atd. Z toho je mimo jiné patrné, že výzkum vývoje krajiny neprobíhá jen pod hlavičkou krajinné ekologie. Interdisciplinární spolupráce přináší patřičné nové podněty výzkumu a umožňuje vývoj krajiny sledovat v různých časoprostorových úrovních (výhodné využití nástrojů GIS). Geografie by měla přispět jako syntetizující obor, vytvářející společnou platformu výzkumu. K tomu je třeba odstranit parcializaci geografie do jednotlivých subdisciplín a zejména ve výzkumu vývoje krajiny využívat jak fyzickogeografický, tak sociálně-ekonomický pohled. Bylo by též žádoucí geografii dále více propojovat s požadavky praxe a obor propagovat.

2 Jak umíme hodnotit změny struktury krajiny?

Existuje celá řada prací hodnotících změny primární, resp. sekundární struktury krajiny. Jako stěžejní téma však bylo diskutováno, jak hodnotit změny terciární struktury krajiny. K tomu byly naznačeny některé metodické směry, například výzkum „historických technologií“ (klášterní péče o krajinu apod.), metody religiózní geografie a sociologie s využitím vhodných historických pramenů, které dokumentují vnímání a názory lidí. Mezi diskutované otázky patřil též výzkum kvalitativní versus kvantitativní a také otázka z jakého pohledu hodnotit strukturu krajiny neboli co považovat za optimální nástroj ke kvalitativnímu srovnání vývoje struktury krajiny. Jedním z možných metodických nástrojů by mohly být indikátory trvale udržitelného rozvoje.

3 Slouží metodické postupy praktickému managementu krajiny?

Mezi příspěvky sekce byly některé, propojující výzkum z praxí managementu krajiny. Perspektivy má například vazba výzkumu na realizaci Evropské úmluvy o krajině na lokální úrovni. Uplatnění má výzkum vývoje krajiny také v návrhu managementu chráněných území, při snaze o minimalizaci šíření neofytů nebo při rekultivaci montánní krajiny. Praktické zaměření výzkumů je však limitováno tím, že nejsou příliš podporovány granty na aplikační výzkum.

4 Co je definičním jádrem každé krajiny, od kterého se v čase odvíjejí sebezáchovné opakující se stavy anebo etapizované vývojové tendence směřující ke krajině jiné?

Na tuto zásadní otázku (viz příspěvek J. Kolečky) se jen obtížně hledala odpověď. Nejčastěji byla zmiňována jako „definiční jádro“ struktura krajiny. Zde ale narážíme na obtížné hodnocení terciární struktury krajiny (viz 2. otázka). Navrhováno bylo také zařazení člověka a jeho vlivu na ústřední místo koncepce krajiny.

5 Jaké zdroje dat lze použít k hodnocení změn krajiny, též vzhledem k jejich kompatibilitě a aktuálnosti?

Jako problém se jeví získání detailních dat z terénu a jejich zpracování, především z důvodů časové náročnosti. Zde se často dostává výzkum do problémů z hlediska délky trvání grantů. Jako perspektivní se jeví další rozvoj metod DPZ. Důležitým kritériem volby datových zdrojů je požadavek na přesnost, resp. míru generalizace výsledků. Důsledně jsou odlišovány přístupy založené na datech land use a land cover. Bylo upozorněno na nesrovnalosti v evidenci land use, proto bylo doporučeno nespolehat na bilanční data a spíše využívat terénní mapování nebo dat z DPZ.

6 Proč dochází ke změnám krajiny? Co je možné považovat za hybné síly vývoje krajiny?

Za hybné síly jsou nejčastěji považovány společenské změny. Byla diskutována také role správy území například ve smyslu územní ochrany. Zároveň je třeba vnímat i přirozený nebo člověkem ovlivněný přírodní vývoj. Metodicky je ovšem problematické separovat hodnocení vývoje primární a sekundární struktury krajiny. Důležitá je lokalizace změn v krajině, ukazuje se totiž, že jsou hybné síly diferencované podle přírodních i socioekonomických parametrů a tato diferenciací se prohlubuje.

Děkujeme všem účastníkům sekce za bohatou diskusi. Na základě této diskuse zpracoval předložené shrnutí J. Kopp.

